

documenta 14

ΚΥΡΙΟΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ), κτίριο οδού Πατησίων

Το Πολυτεχνείο της Αθήνας είναι από τα πιο παλιά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης της Ελλάδας. Είναι επίσης και ένας κεντρικός συμβολικός και ιστορικός τόπος της σύγχρονης ελληνικής αντίστασης. Στις 14, 15 και 16 Νοεμβρίου 1973 οι φοιτητές του Πολυτεχνείου κλείστηκαν μέσα στη σχολή και άρχισαν να εκπέμπουν πειρατικά από το ραδιόφωνο, καλώντας τον λαό της Αθήνας να αντισταθεί στη δικτατορία. Το βράδυ της 17ης Νοεμβρίου ένα στρατιωτικό άρμα μάχης τύπου AMX-30 με διαταγή της στρατιωτικής χούντας έσπασε την κεντρική πύλη και όρμησε στον προαύλιο χώρο. Δεκάδες άτομα σκοτώθηκαν στα γεγονότα που επακολούθησαν και η εξέγερση μεν έληξε, αλλά αποτέλεσε την απαρχή της πτώσης της δικτατορίας την επόμενη χρονιά. Τρεις από τους φοιτητές που πρωτοστάτησαν στην εξέγερση και στην κατάληψη του Πολυτεχνείου το 1973, ο Διονύσης Μαυρογένης, ο Γιώργος Οικονόμου και η Τίτικα Σαράτση, επισκέφθηκαν ξανά το μέρος και μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους κατά τη διάρκεια των πρώτων συναντήσεων εργασίας με καλλιτέχνες, επιμελητές και την ομάδα της documenta 14.

Το κύριο έργο που παρουσιάζεται εδώ είναι η μακέτα που προτείνει ο καλλιτέχνης Rainer Oldendorf, που έχει ως πηγή έμπνευσης την έκθεση του CIAM 4 *Functional City* (Λειτουργική πόλη) που παρουσιάστηκε στην Αθήνα το 1933. Η έκθεση ήταν το αποκορύφωμα της τέταρτη συνάντησης του CIAM (Congrès Internationaux d'Architecture Moderne/Διεθνές Συνέδριο Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής), το οποίο διεξήχθη εν πλω, στο *Πατρίς II*, το οποίο αναχώρησε από τη Μασσαλία με προορισμό την Αθήνα. Οι συμμετέχοντες του συνεδρίου ανήκαν στην πρωτοπορία του διεθνούς κινήματος του μοντερνισμού – μεταξύ άλλων ήταν ο Alvar Aalto, ο Cornelis van Eesteren, η Charlotte Perriand, ο Ferdinand Léger, ο Sigfried Giedion, ο Le Corbusier και ο Josep Lluís Sert. Η μακέτα του Oldendorf αντιγράφει την κλίμακα της έκθεσης του CIAM και έχει εκπονηθεί σε συνεργασία με τους φοιτητές και τους καθηγητές της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας, του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του Institut Supérieur des Beaux-Arts της Μπεζανσόν / Franche-Comté (ISBA) και της Kunsthochschule του Κάσελ.

Πατησίων (28ης Οκτωβρίου) 42, 10682 Αθήνα

Δευτέρα-Παρασκευή 11 π.μ.-4 μ.μ. (14-16 Απριλίου κλειστά)

Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ), κτίριο οδού Πειραιώς, εκθεσιακός χώρος «Νίκος Κεσσανλής»

Η ΑΣΚΤ, της οποίας προκάτοχος ήταν η Βασιλική Σχολή Καλών Τεχνών, ιδρύθηκε το 1836. Το 1992 τα τμήματα Καλών Τεχνών, Θεωρίας της Τέχνης και Ιστορίας της Τέχνης μεταστεγάστηκαν στα κτίρια των πάλαι ποτέ Κλωστηρίων της Οικογένειας Σικιαρίδη, ενός εργοστασίου υφαντουργίας. Η ΑΣΚΤ είναι ο πρώτος εταίρος της documenta 14 στην ελληνική πρωτεύουσα. Εδώ το «Μαθαίνοντας από την Αθήνα» εκφράστηκε ως μια εξερεύνηση της δημιουργικής διαδικασίας και του εκπαιδευτικού πειραματισμού. Από το

φθινόπωρο του 2016 η Arnisa Zeqo, συντονίστρια του προγράμματος «μια εκπαίδευση» (το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της documenta 14), διευθύνει το σεμινάριο «Εκλεκτικές Συγγένειες», που προσκαλεί φοιτητές από διάφορα τμήματα να έρθουν σε επαφή με τους καλλιτέχνες που συμμετέχουν στην documenta 14. Η έκθεση της documenta 14 στον Εκθεσιακό Χώρο «Νίκος Κεσσανλής» εκτείνεται πέρα από τη δυτική μητρόπολη, με το έργο της κολεκτίβας Ciudad Abierta, που ιδρύθηκε στις παρυφές του Βαλπαράϊσο της Χιλής, με τη σχολή του Rabindranath Tagore στο Σαντινικετάν, στην ύπαιθρο της Βεγγάλης έξω από την Καλκούτα, και με τη Ματάνσας, την «Αθήνα της Κούβας» – για να κατονομάσουμε τρεις μόνο βασικές σχολές και τοποθεσίες μάθησης τις οποίες εξετάζει η documenta 14.

Πειραιώς 256, 18233 Αθήνα

Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή 11 μ.μ.-9 μ.μ., Πέμπτη 11 μ.μ.-11 μ.μ., Δευτέρα κλειστά

Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ)

Το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ), που συγκεντρώνει ελληνικά και διεθνή έργα τέχνης από τη μεταπολεμική περίοδο μέχρι και σήμερα, μετακόμισε το 2015 στη μόνιμη στέγη του επί της Λεωφόρου Συγγρού, στο κτίριο της Ζυθοποιίας Φιξ. Το κτίριο της Ζυθοποιίας ολοκληρώθηκε το 1961 από τον οραματιστή Έλληνα αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτο σε συνεργασία με τον Μαργαρίτη Αποστολίδη. Το 1982 το ζυθοποιείο εγκαταλείφθηκε και το 1994 το κτίριο προσαρμόστηκε για τις ανάγκες της Αττικό Μετρό Α.Ε. και το βορινό τμήμα κατεδαφίστηκε προκειμένου να δημιουργηθεί χώρος για τον σταθμό του μετρό που λειτούργησε το 2000. Το 2002 υπογράφηκε συμβόλαιο μίσθωσης για 50 χρόνια και προκηρύχθηκε διαγωνισμός για τη μετατροπή του εργοστασίου σε μουσείο. Τον διαγωνισμό τον κέρδισε το γραφείο 3SK Στυλιανίδης Αρχιτέκτονες, και με τη συνεργασία των γραφείων I. Μουζάκης και Συνεργάτες Αρχιτέκτονες Ε.Π.Ε., Tim Ronalds Architects και της Κ. Κοντόζογλου διαμορφώθηκε περαιτέρω η ανατολική όψη και το εσωτερικό του κτιρίου. Η documenta 14 αναρωτιέται τι (είδους πολίτες) μπορεί ακόμη να παράγει αυτό το εργοστάσιο; Η μορφή του Διογένη –του Κυνικού και κοσμοπολίτη– είναι μαζί μας και μας ξεναγεί. Τον συναντάμε στο ισόγειο, στην κάτω δεξιά πλευρά της χαλκογραφίας του Nicolas Poussin που τιτλοφορείται *Landscape with Diogenes* (Ο Διογένης και η πήλινη κούπα). Γνωστός για την ανέχειά του, ο Διογένης, παρατηρώντας έναν νεαρό να πίνει νερό με τις χούφτες του, πετάει ακόμη και την κούπα του.

Καλλιρρόης και Αμβροσίου Φραντζή, 11743 Αθήνα

Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή 11 μ.μ.-9 μ.μ., Πέμπτη 11 π.μ.-11 μ.μ., Δευτέρα κλειστά

Ίδρυμα Γιάννη Τσαρούχη

Διεθνώς καταξιωμένος ως σκηνογράφος και ενδυματολόγος, ο Γιάννης Τσαρούχης (1910-1989) ήταν επίσης ζωγράφος με τεράστιο εικαστικό έργο, μοντερνιστικό και ταυτόχρονα αισθησιακό. Δηλωμένος ομοφυλόφιλος, ο Τσαρούχης συνεργάστηκε σε θεατρικές παραγωγές με τη Μαρία Κάλλας, την Κατίνα Παξινού, τη Χριστίνα Τσίγκου και πολλούς άλλους. Το 1977 ανέβασε τις *Τρωάδες* του Ευριπίδη σε ένα υπαίθριο πάρκινγκ στο κέντρο της Αθήνας, σε

δική του νεοελληνική απόδοση και δική του παραγωγή και σκηνικά. Επρόκειτο για ένα εγχείρημα που συνόψισε το ενδιαφέρον του για τον αθηναϊκό αστικό ιστό και την καθημερινή του δραματουργία. Το 1981 μετέτρεψε το σπίτι και εργαστήριό του στο Μαρούσι σε έδρα του ιδρύματος που φέρει το όνομά του. Η documenta 14 έχει ξεκινήσει μια σειρά βασικών επισκευών του κτηρίου ενόψει της απαραίτητης πλήρους ανακαίνισής του στο μέλλον.

Πλουτάρχου 28, 15122 Μαρούσι
7-10 Απριλίου, 11 π.μ.-9 μ.μ., Δευτέρα-Κυριακή 12 μ.-9 μ.μ.

Μουσείο Μπενάκη

Το Μουσείο Μπενάκη ιδρύθηκε το 1930 από τον συλλέκτη Αντώνη Μπενάκη, γόνο επιφανούς οικογένειας της ελληνικής διασποράς, ο οποίος δώρισε ολόκληρη τη συλλογή του στο ελληνικό κράτος. Το Μουσείο Μπενάκη που προέκυψε από τη συλλογή παραμένει από τα σημαντικότερα μουσεία της χώρας, με έξι μουσειακά παραρτήματα, τέσσερα αρχαιακά παραρτήματα και μια εκτενή βιβλιοθήκη. Σήμερα, η συλλογή υπερβαίνει τις 500.000 αντικείμενα, που καλύπτουν όλο το φάσμα της ελληνικής τέχνης και του πολιτισμού, καθώς επίσης και έργα ισλαμικής, προ-κολομβιανής, αφρικανικής και κινεζικής τέχνης.

Η documenta 14 ανοίγει διάλογο με τέσσερα παραρτήματα του μουσείου: το Μουσείο Μπενάκη Ισλαμικής Τέχνης, την Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα, το Κέντρο διατήρησης παραδοσιακών τεχνικών κλωστοϋφαντουργίας ΜΕΝΤΗΣ και το Κτήριο της οδού Πειραιώς, όπου θα φιλοξενηθεί σημαντικό μέρος των εκθεμάτων της documenta 14. Το κτίριο είναι αρχιτεκτονικά «εσωστρεφές», καθώς ο κυρίως εκθεσιακός χώρος αναπτύσσεται περιμετρικά και «βλέπει» μέσω ανοιγμάτων στο κεντρικό αίθριο. Σε αυτό το παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη, δίνεται η ευκαιρία να διερευνηθούν ανείπωτες, ημιτελείς ή παραγνωρισμένες ιστορίες αλλά και καινοτόμες μουσειολογικές ιδέες, όπως αυτές προτείνονται από τους ίδιους τους καλλιτέχνες.

Πειραιώς 138, 11854 Αθήνα

Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή 11 π.μ.-9 μ.μ., Πέμπτη 11 π.μ.-11 μ.μ., Δευτέρα κλειστά (21-23 Απριλίου 10 π.μ.-10 μ.μ.)

Πάρκο Ελευθερίας, Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων

Το Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων στο Πάρκο Ελευθερίας καθώς και το Μουσείο Αντιδικτατορικής και Δημοκρατικής Αντίστασης ανήκουν σε ένα σύμπλεγμα στρατώνων του 19ου αιώνα και στην πρόσφατη ιστορία έχουν συνδεθεί με την στρατιωτική χούντα του 1967-1974 στην Ελλάδα. Το κτίριο του Κέντρου Τεχνών όπου φιλοξενείται αυτό το διάστημα η documenta 14, στέγαζε το αρχηγείο της στρατονομίας. Το κτίριο του Μουσείου ακριβώς από πίσω, ήταν τόπος κρατητηρίων και βασανιστηρίων. Και τα δύο κτήρια εξακολουθούν να ανήκουν στο ελληνικό Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Αντιπροσωπεύουν δύο διακριτές προσεγγίσεις στην ιστορία, στη μνήμη και στο συλλογικό τραύμα.

Το Μουσείο Αντιδικτατορικής και Δημοκρατικής Αντίστασης λειτουργεί από τον Σύνδεσμο Φυλακισθέντων και Εξορισθέντων Αντιστασιακών. Ελλείψει πόρων διοικείται βάσει μιας μη κερδοσκοπικής λογικής από ανθρώπους που ήταν οι ίδιοι θύματα την εποχή εκείνη. Μολονότι το κτίριο έχει μερικώς ανοικοδομηθεί, οι εσωτερικοί του χώροι διατηρήθηκαν όπως ήταν τις δεκαετίες

του 1960 και του 1970 και μέσα παρουσιάζεται αρχειακό υλικό από φωτογραφίες, φωτοτυπίες, ημερολόγια και χάρτες.

Αντιστρόφως, το κτίριο του Κέντρου Τεχνών του δήμου Αθηναίων, μετατράπηκε τη δεκαετία του 1980 σε έναν παραδοσιακό «λευκό κύβο», συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην «αποϊστορικοποίηση» της τοποθεσίας. Ο Έλληνας αρχιτέκτονας Ανδρέας Αγγελιδάκης προσκλήθηκε από την documenta 14 να μεταμορφώσει αρχιτεκτονικά το Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων στο χώρο της Βουλής των Σωμάτων (ονομασία που δόθηκε για το δημόσιο πρόγραμμα της documenta 14) και αργότερα σε εκθεσιακό χώρο. Ο Αγγελιδάκης σε μια άσκηση «διερευνητικής αποκατάστασης», πρότεινε μια σειρά μικρών, αλλά σημαντικών τομών. Αρχικά, αφαιρέθηκαν τμήματα από τις γυψοσανίδες φανερώνοντας τους πέτρινους τοίχους ώστε να αναδειχθεί το υλικό της ιστορίας του κτίσματος. Δεύτερον, δημιουργήθηκε μια απευθείας σύνδεση με το μουσείο, ανοίγοντας ξανά την πόρτα στο πίσω μέρος του κτιρίου. Τρίτον, ο Αγγελιδάκης κάλυψε τα παράθυρα με μαύρες κουρτίνες, σαν χήρες που πενθούν, σαν σάβανα, ανάμεσα στα κτίρια. Τέλος, σχεδίασε τον «Δήμο», μια εύπλαστη, ελαφριά κατασκευή από 68 μπλοκ σαν «ερείπια» από τσιμέντο, που συναρμολογούνται και αποσυναρμολογούνται με ποικίλους τρόπους, αναδιοργανώνοντας την εσωτερική δομή του χώρου, που αποτελεί τον χώρο όπου πραγματοποιείται η Βουλή των Σωμάτων.

Βασιλίσσης Σοφίας, 11521 Αθήνα

Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή 11 π.μ.-9 μ.μ., Πέμπτη 11 π.μ.-11 μ.μ. Δευτέρα κλειστά.

Ωδείο Αθηνών

Το Ωδείο Αθηνών αποτελεί τμήμα ενός μη πραγματοποιηθέντος πολεοδομικού σχεδίου για το οποίο ο αρχιτέκτονας Ιωάννης Δεσποτόπουλος κέρδισε το πρώτο βραβείο στον διαγωνισμό που διενεργήθηκε το 1959 για λογαριασμό του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Αθηναίων. Το εν λόγω έργο ήταν από τις πλέον μεγαλόπνοες προτάσεις στη νεότερη ελληνική αρχιτεκτονική: ο Δεσποτόπουλος οραματίστηκε ένα εθνικό θέατρο, ένα συνεδριακό κέντρο, ένα μουσείο, μια βιβλιοθήκη και ένα υπαίθριο θέατρο κοντά στο κέντρο της πόλης. Το Ωδείο ως μουσικός θεσμός ιδρύθηκε το 1871 από τον Μουσικό και Δραματικό Σύλλογο «Ωδείον Αθηνών». Τότε διδάσκονταν μόνο δύο μουσικά όργανα –φλογέρα και κιθάρα– που συνέπιπταν αντίστοιχα με τις απολλώνιες και διονυσιακές αρχές αισθητικής. Το ερώτημα κατά πόσο ο Δεσποτόπουλος συμμεριζόταν τις αρχές του Διονύσου αναφερόμενος στο μπράτσο της κιθάρας ως πηγής έμπνευσης για το σχέδιο του κτιρίου του Ωδείου παραμένει ανοιχτό. Στην έκθεση της documenta 14 στο Ωδείο ο ηθελημένα μυστικιστικής και νεωτεριστής Έλληνας συνθέτης Γιάννη Χρήστου έχει κεντρικό ρόλο. Αν η ιδέα του Χρήστου για το «continuum» (υπόστρωμα συνεχείας) αποτέλεσε το πειραματικό πλαίσιο για τις συνεδρίες ανάμεσα σε καλλιτέχνες, επιμελητές και την ομάδα της documenta 14, η «Μετάπραξη», μια άλλη ιδέα και μεθοδολογία που διερεύνησε ο Χρήστου, καθώς και η πεποίθησή του ότι «η μουσική μπορεί να είναι βουβή», είναι συναφής με τις πρακτικές συνθετών όπως η Pauline Oliveros και η Scratch Orchestra του Cornelius Cardew, καθώς επίσης και μια νέα γενιά καλλιτεχνών, που παρουσιάζονται εδώ.

Μια άλλη πλευρά της συνεργασίας ανάμεσα στη documenta 14 και το Ωδείο υπήρξε και η διαδικασία να συμβάλουμε στην αποκατάσταση ενός EMS Synthi 100, ενός σπάνιου αναλογικού συνθεσάιζερ που κατασκευάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και αργότερα αγοράστηκε από το ΚΣΥΜΕ, το Κέντρο Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας. Η documenta 14 ανέθεσε τη δημιουργία τεσσάρων συνθέσεων για αυτό το όργανο και παρουσιάζονται στο Μέγαρο Μουσικής, διαμορφώνοντας μια γέφυρα ανάμεσα στο σημερινό μηχάνημα «αντίκα» και σε μια νέα γενιά Ελλήνων και διεθνών μουσικών ηλεκτρονικής μουσικής.

Βασιλέως Γεωργίου Β' 17, 10675 Αθήνα

Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή 11 π.μ.-21:00, Πέμπτη 11:00-23:00, Δευτέρα κλειστά.

ΧΩΡΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Αρχιμήδους 15

Η βιομηχανική περιοχή του Μοσχάτου είναι γεμάτη βιοτεχνίες, ταβέρνες, αποθήκες και εργατικές πολυκατοικίες, ενώ περιλαμβάνει επίσης τη Σχολή Καλών Τεχνών στην οδό Πειραιώς. Κοντά στη Σχολή βρίσκονται δύο χώροι, διαφορετικοί μεν αλλά στην ίδια διεύθυνση. Ο ένας, πρώην τυπογραφείο, ψηλοτάβανο με τσιμεντένιο δάπεδο, φιλοξενεί τις εγκαταστάσεις παραγωγής σαπουνιού από την Otobong Nkanga, με νέες συνταγές και επιρροές από διάφορες περιοχές της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Νότιας Ευρώπης. Στον διπλανό χώρο, μια πρώην ταβέρνα, ο Nikhil Chorpa στήνει μια τριήμερη περφόρμανς όπου ζωγραφίζει στον τοίχο μια ανοιχτή θάλασσα πριν ξεκινήσει το οδικό του ταξίδι προς το Κάσελ της Γερμανίας μέσω Ανατολικής Ευρώπης. Η διαδρομή θα περιλαμβάνει και άλλες τέτοιες εικαστικές περφόρμανς, ο κύκλος των οποίων θα ολοκληρωθεί με την άφιξη του καλλιτέχνη στο Κάσελ.

Ελπίδος 13, Πλατεία Βικτωρίας

Μικρή απόσταση χωρίζει το κατάστημα αυτό στον πεζόδρομο της Ελπίδος από την Πλατεία Βικτωρίας, ένα σταυροδρόμι για τις άπειρες φυλές που έχουν εγκατασταθεί πρόσφατα ή περνούν από την Ελλάδα. Την άνοιξη του 2016 η πλατεία Βικτωρίας ήταν στο επίκεντρο των ειδήσεων ως αυτοσχέδιο στρατόπεδο προσφύγων, κυρίως για ανθρώπους που δραπέτευαν από τη βία στο Αφγανιστάν και στη Συρία. Πιο πρόσφατα στη βορειοδυτική γωνία της πλατείας άνοιξε ένα κουρδοϊρακινό εστιατόριο, ενώ στο απέναντι Café des Poètes ακούει κανείς ιστορίες για ταινίες που γυρίστηκαν στην πάλαι ποτέ αριστοκρατική γειτονιά ή για το πώς το κεντρικό άγαλμα του Θησέα που σώζει την Ιπποδάμεια από τα χέρια του κενταύρου Ευρυτίωνα, έργο του 1906 από τον Γερμανό γλύπτη Johannes Pfuhl, δέχτηκε πυρά στη διάρκεια του Εμφυλίου (1946-49). Σε αυτή τη ζώνη συνάθροισης των λαών ο καλλιτέχνης Rick Lowe, μαζί με τοπικούς φορείς, βρίσκει τρόπους να δημιουργήσει δεσμούς και να ξεκινήσει διαλόγους που συνδέουν την τέχνη

και τον πολιτισμό με τις μικρές επιχειρήσεις καθώς και με δίκτυα υποστήριξης μεταναστών και προσφύγων.

Πολυτεχνείου 8

«Ένα ανοιξιάτικο πρωινό στις αρχές της δεκαετίας του 1950 μια ενθουσιώδης ομάδα νεαρών πτυχιούχων διέσχισε τη λεωφόρο Πατησίων προς το αγαπημένο τους καφενείο στην οδό Πολυτεχνείου. Οι πόλεμοι είχαν τελειώσει, ο ήλιος έλαμπε, η Αθήνα ήταν ολάνθιστη κι εκείνοι είχαν μόλις πάρει το πτυχίο τους ως πολιτικοί μηχανικοί από το Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Ήταν πλέον έτοιμοι για την ανοικοδόμηση της Αθήνας».

Σταυροπούλου 15, Πλατεία Αμερικής

Η περιοχή της Πλατείας Αμερικής, το πάλαι ποτέ μεσοαστική, είναι σήμερα μια πολυπολιτισμική γειτονιά. Το νούμερο 15 της οδού Σταυροπούλου, ενός ήσυχου και όμορφου δρόμου, είναι ένα πέτρινο κτίσμα του 1928, χαρακτηριστικό της αθηναϊκής νεοκλασικής αναβίωσης και αξιοσημείωτο για την αρχιτεκτονική του. Το επιτόπιο έργο της Maria Eichhorn συνίσταται στη μετατροπή του κτηρίου σε ακίνητο χωρίς ιδιοκτήτη, που θα μείνει αχρησιμοποίητο και ανέπαφο από τον εξευγενισμό, τη μεσιτική κερδοσκοπία και την αξιοποίηση για εμπορικούς σκοπούς.

Στοά του Βιβλίου

Γνωστή ως Στοά Αρσακείου όταν χτίστηκε το 1900, αυτή η κεντρική αλλά κάπως κρυφή στοά πήρε το σημερινό της όνομα το 1996, όταν η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία άρχισε να φιλοξενεί παρουσιάσεις βιβλίων και πολιτιστικές εκδηλώσεις στο αίθριο και στο αμφιθέατρο, συχνά σε συνδιοργάνωση με τους εκδοτικούς οίκους που είναι συγκεντρωμένοι στην περιοχή. Μια αχρησιμοποίητη βιτρίνα καταστήματος εντός της στοάς φιλοξενεί τώρα αποτυπώσεις σε χαρτί από μαρμάρινες στήλες με χαραγμένο το καταστατικό της Υυγοexport, μιας «τυφλής, αδέσμευτης προφορικής εταιρείας», με έδρα το Βελιγράδι. Πρόκειται για δημιουργήματα της εικαστικού Irena Haiduk στις ΗΠΑ, όπου οι εταιρείες έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους ανθρώπους. Τα έγγραφα είναι στα σερβικά και στα αγγλικά. Περιοδικά, κατά τη διάρκεια της documenta 14, θα γίνονται και αγορεύσεις στα ελληνικά, κατά το αρχαίο έθιμο.

Φυλασίων 42, πλησίον Μέντη

Σε μικρή απόσταση από το Κέντρο διατήρησης παραδοσιακών τεχνικών κλωστοϋφαντουργίας «Μέντη» της οδού Πολυφήμου 6, ο Aboubakar Fofana έχει εγκαταστήσει καζάνια με λουλάκι στον χώρο μιας πρώην μικρής ζυθοποιίας στο πλαίσιο του εργαστηρίου του για την documenta 14. Στα τέλη του 2016 ο Fofana άρχισε μια συνεργασία με το Κέντρο Μέντη, τμήμα του Μουσείου Μπενάκη, που στεγάζει την υφαντουργία που δώρισε η οικογένεια Μέντη (η οποία εξακολουθεί να κατασκευάζει είδη πασμεντερί). Ο Fofana εγκατέστησε ένα καζάνι με λουλάκι στο προαύλιο του «ζωντανού μουσείου» και έβαψε νήματα σε διάφορες αποχρώσεις του λουλακιού που

κατόπιν υφάνθηκαν στα μηχανήματα του Μέντη. Έτσι δημιουργήθηκε η κορδέλα για τους σελιδοδείκτες που περιλαμβάνονται στην έκδοση *The Reader* της documenta 14.

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

Το σημαντικό αυτό μουσείο περιλαμβάνει μερικά εξαιρετικά σπάνια ευρήματα, μεταξύ των οποίων τα περίφημα χάλκινα αγάλματα του 4ου αιώνα π. Χ., αλλά και το Μετρολογικό Ανάγλυφο της Σαλαμίνας που δείχνει τις μονάδες μέτρησης της αρχαίας Ελλάδας. Το ανάγλυφο αυτό επέτρεπε σε διαφορετικούς μαστόρους να ρυθμίσουν τα μετρητικά τους όργανα ώστε να μπορούν να εργάζονται όλοι μαζί. Στο μουσείο παρουσιάζεται το *Collective Exhibition for a Single Body* (Συλλογική έκθεση για ένα σώμα) μια πρόταση του επιμελητή της documenta 14 Pierre Bal-Blanc σε συνεργασία με τον Έλληνα χορογράφο Κώστα Τσιούκα. Ένα σώμα διαιρείται σε επιμέρους τμήματα, σαν σε ανατομική σπουδή. Το κάθε τμήμα, μέλος, μυς ή όργανο γίνεται μέσο για μια δράση υπό την επίβλεψη του επιμελητή και του χορογράφου και εκτελείται από συμμετέχοντες καλλιτέχνες της documenta 14. Οι προτεινόμενες χειρονομίες μεταφράζονται σε παρτιτούρες και ερμηνεύονται από τρεις χορευτές ανάμεσα στους θεατές του μουσείου με τρόπο τυχαίο και συνεχώς επαναλαμβανόμενο.

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο

Το μουσείο, που είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση της εθνικής ελληνικής συλλογής θρησκευτικών κειμηλίων και τέχνης από τον 3ο ως τον 20ό αιώνα, στεγάζεται στη Villa Ilissia, το χειμερινό μέγαρο που έχτισε ο αρχιτέκτονας Σταμάτης Κλεάνθης για τη Sophie de Marbois-Lebrun, Δούκισσα της Πλακεντίας (1785-1854), λίγο αφού η γεννημένη στη Φιλαδέλφεια Ελληνολάτρη εγκαταστάθηκε στην Αθήνα το 1837. Οι κήποι εκτείνονται προς την κοίτη του καλυμμένου πλέον αρχαίου ποταμού Ιλισού, σε μια έκταση που κατά τον 5ο αιώνα ήταν ελώδης και ονομαζόταν Βατραχονήσι. Εδώ δίνουμε βήμα στον πρόσφατα χαμένο καλλιτέχνη του Fluxus, Benjamin Patterson, που ήρθε στην Αθήνα με πρόσκληση της documenta 14 και οραματίστηκε ένα «ηχητικό γκράφιτι» με ήχους βατράχων.

Βασιλίσσης Σοφίας 22, 10675 Αθήνα
Τρίτη-Κυριακή 9:30 π.μ.-17:30 μ.μ.

Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

Το 1922 ο διπλωμάτης και βιβλιόφιλος Ιωάννης Γεννάδιος δώρισε τη βιβλιοθήκη του, αποτελούμενη από 26.000 τόμους, στην Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα. Το κτήριο, το οποίο σχεδιάστηκε από τους Αμερικανούς αρχιτέκτονες Van Pelt και Thompson, χτίστηκε σε χώρο

παραχωρημένο από το ελληνικό Δημόσιο και εγκαινιάστηκε το 1926. Η συλλογή, από τις πιο σημαντικές στην Ελλάδα, παρακολουθεί τον ελληνισμό από την αρχαιότητα ως την οθωμανική περίοδο και την Επανάσταση του 1821 και καλύπτει σημαντικές πτυχές της ελληνικής πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής κατά τον 20ό αιώνα. Περιλαμβάνει επίσης μια μοναδική ενότητα ταξιδιωτικών χρονικών του 19ου αιώνα, καθώς και δωρεές από τους νομπελίστες ποιητές Γιώργο Σεφέρη και Οδυσσέα Ελύτη, τον συγγραφέα και ιστορικό της αστικής κουλτούρας Ηλία Πετρόπουλο και τον Γερμανό αρχαιολόγο Ερρίκο Σλήμαν. Κατά τη διάρκεια της documenta 14 η Βιβλιοθήκη φιλοξενεί το «Μαθαίνοντας από το Τιμπουκτού» του επιμελητή Igo Diarra, με διεθνείς καλλιτέχνες από το δίκτυο που έχει οργανώσει ως ιδρυτής και διευθυντής του καλλιτεχνικού χώρου La Médina στο Μπαμάκο του Μαλί. Μια ταινία του Ross Birrell, αφιερωμένη στην πρόσφατη καταστροφή από πυρκαγιά της βιβλιοθήκης της Glasgow School of Art, σχεδιασμένης από τον Charles Rennie Mackintosh, παρέχει μια αντιστικτική αφήγηση. Στον κήπο, η Banu Cennetoglu ανατυπώνει το ημερολόγιο μια Κούρδης μαχήτριας σε ασβεστόλιθο.

Σουηδίας 61, 10676 Αθήνα

*Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή 9 π.μ.-5 μ.μ., Πέμπτη 9 π.μ.-8 μ.μ.
Σάββατο 9 π.μ.-2 μ.μ.*

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το τρίτο αρχαιότερο πανεπιστήμιο της χώρας, που ιδρύθηκε το 1920, βρίσκεται εκατέρωθεν της Ιεράς Οδού. Ο αρχαίος ιερός δρόμος χαρακτήθηκε πριν από 4.000 χρόνια εξυπηρετώντας θρησκευτικές πομπές από την ιερά Πύλη του Κεραμικού ως τα ιερά της Δήμητρας, θεάς των φυσικών ρυθμών της γης και της ανάπτυξης των σπόρων, κοντά στο λιμάνι της Ελευσίνας. Η απεικόνιση της Δήμητρας αποτελεί το σύμβολο του πανεπιστημίου. Σε συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό της σχολής, ο καλλιτέχνης Aoubakar Fofana έβαλε σε έναν από τους κήπους στην ανατολική πλευρά της Ιεράς Οδού ένα κοπάδι από 54 πρόβατα, ένα για κάθε χώρα της Αφρικής, όλα βαμμένα με λουλάκι.

Ιερά Οδός 75, 11855 Αθήνα

Από 29 Απριλίου Σάββατο-Κυριακή 11 π.μ.-5 μ.μ.

Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Σχεδιασμένο το 1866 για να στεγάσει τα ευρήματα των αρχαιολογικών ανασκαφών του 19ου αιώνα, οι συλλογές του μουσείου -οι σημαντικότερες στην Ελλάδα- καλύπτουν το διάστημα από την έκτη χιλιετία π.Χ. ως την ύστερη αρχαιότητα. Η νεοκλασική πρόσοψη του κτηρίου σχεδιάστηκε από τον Ερνέστο Τσίλερ, σημαντικό αρχιτέκτονα βασιλικών κτιρίων επί Γεωργίου Α'. Τη δεκαετία του 1940, όταν οι Ναζί κατέλαβαν την Αθήνα, οι αρχαιολόγοι εδώ επέλεξαν (όπως και άλλοι συνάδελφοί τους ανά τον κόσμο) να προστατεύσουν τα αρχαία κειμήλια ξαναθάβοντάς τα. Σε αυτή την ενέργεια

παραπέμπει ο Daniel Knorr με την πρότασή του να θάψει για το διάστημα της έκθεσης το άγαλμα *Αγόρι με Σκύλο* της συλλογής του Μουσείου – πρόταση η οποία δεν υλοποιήθηκε. Η δεύτερη πρότασή του αφορά την εγκατάσταση ενός υδραυλικού πιεστηρίου για τη δημιουργία ενός *Artist Book*, κάθε αντίτυπο του οποίου θα περιέχει πεισμένα ανάμεσα στις σελίδες του αντικείμενα που βρέθηκαν στους δρόμους της Αθήνας – μια αρχαιολογία του σήμερα, διατηρημένη για το μέλλον.

Επιγραφικό Μουσείο

Το μουσείο που ιδρύθηκε το 1885, περιλαμβάνει επιγραφές από τον 8ο αιώνα π.Χ. ως την ύστερη ρωμαϊκή περίοδο — οικονομικές αναφορές, συνθήκες, διατάγματα, ιερούς νόμους, επιτύμβιες στήλες αλλά και αρχαία «γκράφιτι». Σε ορισμένες η γραφή βουστροφηδόν αλλάζει φορά κάθε δεύτερη γραμμή αντί της συνεχούς διάταξης από αριστερά προς τα δεξιά, εισάγοντας μια ρυθμική αντιστροφή στην ανάγνωση σαν την κίνηση του βοδιού που οργώνει με το άροτρο.

Κέντρο Μελέτης Χορού Ισιδώρας & Ραϋμόνδου Ντάνκαν

Το 1903 η Isadora Duncan και η οικογένειά της έφτασαν στην Αθήνα, όπου πήραν την απόφαση να παραμείνουν και να ιδρύσουν έναν χώρο στον οποίο ο χορός θα βιωνόταν αρμονικά συνυφασμένος με την καθημερινή ζωή. Αυτό το κτίριο, σχεδιασμένο κατά τα πρότυπα του αρχαίου μυκηναϊκού ανακτόρου, αποτελεί διεθνώς έναν από τους ελάχιστους χώρους που δημιουργήθηκαν ειδικά για τον χορό. Εκατό χρόνια αργότερα ο στόχος του παραμένει ο ίδιος: η πραγμάτωση του ουτοπικού οράματος των Duncan για έναν χώρο όπου ο χορός είναι ακατάπαυστα και αρμονικά συνυφασμένος με την καθημερινή ζωή. Στο κέντρο ο Κώστας Τσιούκας, χορευτής και χορογράφος από την Αθήνα, διδάσκει χορό δίνοντας ταυτόχρονα υπόσταση στο έργο του με τίτλο *Πρώτο Ρομαντικό Ξέσπασμα*, με μαθητές ως εθελοντές περφόρμερ.

Μάντρα Σιδηρικών Παππά στον Βοτανικό

Πρόκειται για έναν χώρο ανακύκλωσης μετάλλων στην περιοχή του Ελαιώνα περικυκλωμένο από έναν μεγάλο καταυλισμό προσφύγων εντός της Αθήνας, από μια κοινότητα Ρομά και από τις εγκαταστάσεις πολλών μικρών βιομηχανιών. Συνιστά τον δεύτερο χώρο υλοποίησης του πρότζεκτ του Joao Nango *European Everything* (Ευρώπη τα πάντα), το οποίο παρουσιάζεται και στο Ωδείο Αθηνών. Η μάντρα ανακύκλωσης λειτουργεί ως εγκατάσταση παραγωγής του πρότζεκτ του Nango ήδη από τον Ιανουάριο και θα συνεχίσει ως το Μάιο του 2017. Κατά τη διάρκεια της documenta 14 ο χώρος θα φιλοξενήσει μία ειδική εκδήλωση.

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Αποτέλεσμα των μακροχρόνιων προσπαθειών μιας ένωσης επιφανών προσωπικοτήτων, μουσικών και μουσικόφιλων, το μνημειώδες αυτό έργο, εγκαινιάστηκε το 1991. Το Μέγαρο χτίστηκε και λειτουργεί με εταιρικούς,

ιδιωτικούς και κρατικούς πόρους, με επικεφαλής της εκστρατείας της ολοκλήρωσής του τον Χρήστο Λαμπράκη, μια προσωπικότητα που έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πολιτικού κλίματος της μεταπολίτευσης και την αποκατάσταση της δημοκρατίας. Ανεξάρτητα από το υψηλό κόστος συντήρησης και λειτουργίας του, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών εισήγαγε την Ελλάδα στη διεθνή μουσική σκηνή και έκτοτε προσελκύει ποικίλο κοινό. Από το 2017 το Μέγαρο ανήκει στο ελληνικό Δημόσιο – άρα στο κοινό.

Στις 100 μέρες της documenta 14 οι φιγούρες του εικαστικού Απόστολου Γεωργίου θα επισκεφθούν το Μέγαρο μέσω μιας σειράς έργων σκορπισμένων στους άδειους προθαλάμους του κτιρίου με τους βαρείς χρυσοποίκιλτους πολυελαίους. Αυτά τα φώτα που ανάβουν μόνο κατά τη διάρκεια των συναυλιών, αποκαλύπτουν τους πρωταγωνιστές των έργων, ως μονίμως μπλεγμένους σε παράδοξες και απειλητικές κοινωνικές τελετουργίες του πρόσφατου παρελθόντος και ίσως του σουρεαλιστικού παρόντος.

Μουσική της documenta 14 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Το εκτενές μουσικό πρόγραμμα της documenta 14 θα πραγματοποιηθεί στις αίθουσες συναυλιών του Μεγάρου Μουσικής. Θα εκτελεστούν σημαντικά έργα όπως η Συμφωνία αρ. 3, Op. 36 (*Symphony of Sorrowful Songs*) του Henryk Górecki και το έργο *The People United Will Never Be Defeated!* του Frederic Rzewski, όσο και έργα σημαντικών σύγχρονων συνθετών όπως ο Julius Eastman, η Éliane Radigue και ο Jakob Ullmann. Ο Joaquín Orellana θα παρουσιάσει την πρεμιέρα της νέας του δουλειάς, *Sinfonía del Tercer Mundo* (Συμφωνία από τον Τρίτο Κόσμο), κορύφωση πολυετών πειραματισμών με χορωδίες και ορχήστρες, καθώς και με τα δικά της επινόησης *ηχητικά σκεύη* (*utilés sonoros*) που θα εκτίθενται στο Μέγαρο κατά τη διάρκεια της συναυλίας του. Το μουσικό πρόγραμμα στο Μέγαρο εστιάζει σε κρίσιμες πολιτικοοικονομικές στιγμές όπως εκφράζονται ή αντανakλώνται από τις μουσικές συνθέσεις και τους δημιουργούς τους. Ως προέκταση του κανονικού προγράμματος του Μεγάρου, η σειρά αυτή παρουσιάζει διαφορετικούς τρόπους ακρόασης και μια γνωριμία με τους ποικίλους, συχνά ανορθόδοξους αλλά καθοριστικούς μηχανισμούς του ήχου. Εκτός από το πρόγραμμα συναυλιών, μια σειρά χωρικών παρεμβάσεων αξιοποιεί τα αρχιτεκτονικά στοιχεία του Μεγάρου, ενεργοποιεί τους προθαλάμους και τους άλλους ενδιάμεσους χώρους του κτηρίου, αμφισβητώντας τις «ιδανικές» ακουστικές συνθήκες που συνήθως επιδιώκουν οι θεσμοί.

Μουσείο Μάντρας του Μπλόκου Κοκκινιάς

Στις 17 Αυγούστου 1944 στρατιώτες των ναζί εκτέλεσαν 74 μέλη της ελληνικής Αντίστασης στο παλιό ταπητουργείο της βρετανικής εταιρείας Oriental Carpet στην Κοκκινιά (γνωστή σήμερα και ως Νίκαια). Εκατοντάδες

άλλοι άντρες και γυναίκες έχασαν με παρόμοιο τρόπο τη ζωή τους στην ευρύτερη περιοχή. Στον τόπο της σφαγής στέκει σήμερα ένα μουσείο/μνημείο που καλεί τους επισκέπτες να γυρίσουν πίσω στην τραγική αυτή σελίδα της ελληνικής ιστορίας και να συνομιλήσουν με τα φαντάσματα του παρελθόντος. Με βάση την εμβληματική περφόρμανς με τίτλο *Κοκκινιά* που έκανε εκεί το 1979 η Μαρία Καραβέλα (1938-2012) και την απαγορευμένη της ταινία, η εικαστικός Μαίρη Ζυγούρη στήνει ένα μακροπρόθεσμο εγχείρημα σε στενή συνεργασία με την τοπική κοινότητα (και τα τοπικά φαντάσματα) που καταπιάνεται με την ατμόσφαιρα της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην Ελλάδα και παγκοσμίως. Όπως και η Καραβέλα, η Ζυγούρη θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα της δουλειάς της σε μία περφόρμανς που θα συνοδεύεται από προβολή ταινίας.

Ηλιουπόλεως 102 και Κιλικίας 33, 18450 Νίκαια

9 Απριλίου, 5 μ.μ. (περφόρμανς)

Τρίτη, Πέμπτη 8 π.μ.-1 μ.μ., Τετάρτη, Σάββατο, Κυριακή 12 μ.-8 μ.μ.

Μουσείο Μπενάκη- Κτήριο Πινακοθήκης Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα

Η κατοικία που ανήκε στον μοντερνιστή καλλιτέχνη Νίκο Χατζηκυριάκου-Γκίκα είναι χαρακτηριστικό δείγμα αθηναϊκής αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου. Το μέγαρο ήταν σημείο συνάντησης για την αθηναϊκή διανομή της εποχής και φωτογραφίες του δημοσιεύονταν συχνά σε διεθνή περιοδικά. Σήμερα ο επισκέπτης μπορεί να δει το ατελιέ του Γκίκα στον πέμπτο όροφο, όπου εκτίθενται αντιπροσωπευτικοί του πίνακες. Για πρώτη φορά, στο πλαίσιο της *documenta 14*, και ως προέκταση της μόνιμης έκθεσης, θα παρουσιαστεί και μια επιλογή πρωτότυπων αργυροτυπιών του Γκίκα από τα ταξίδια του στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του 1930.

Άλλα μόνιμα εκθέματα καλύπτουν τομείς της νεότερης ελληνικής πολιτιστικής ιστορίας, από την Καταστροφή της Σμύρνης το 1922 μέχρι τη στρατιωτική δικτατορία του 1967-74. Μια μικρή επιλογή από έργα της συλλογής της Εθνικής Πινακοθήκης των Τιράνων προτείνει έναν εναλλακτικό μοντερνισμό –τον σοσιαλιστικό ρεαλισμό που προωθούσε η γειτονική Αλβανία στην κομμουνιστική μεταπολεμική της περίοδο– ως αντίστιξη στην ελληνοκεντρική συλλογή.

Κριεζώτου 3, 10671 Αθήνα

Παρασκευή, Σάββατο 10 π.μ.-6 μ.μ.

Μουσείο Μπενάκη- Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης

Από την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 ως την επανάσταση του 1821 που δημιουργήσε τη σύγχρονη Ελλάδα, η ελλαδική χερσόνησος παρέμεινε υπό τους Οθωμανούς και τον ισλαμικό νόμο της σαρίας, με ποικίλα επίπεδα ανοχής προς τις άλλες θρησκείες. Το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης, το οποίο στεγάζεται σε μια ανακαινισμένη νεοκλασική έπαυλη, ιδρύθηκε το 1931 με βάση τη συλλογή του Αντώνη Μπενάκη, μέλους της

οικογένειας εμπόρων που ζούσε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου –απ’ όπου και πολλά από τα αντικείμενα— μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα. Σήμερα οι συλλογές του μουσείου, ως μέρος του ευρύτερου οργανισμού του Μουσείου Μπενάκη, καλύπτουν 12 αιώνες ισλαμικής τέχνης. Στο Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης η Mounira Al Sohl θα εκθέσει μια κεντητή σκηνή που κρέμεται από την οροφή: μια προσφορά αλλά και καταφύγιο για όσους χάνονται στους πολέμους και στους βίαιους εκτοπισμούς. Η σκηνή θα περιλαμβάνει κεντητά σχέδια λουλουδιών, κείμενα, αληθινά φυλλώματα και άλλα ευαίσθητα υλικά που συνδέονται με παραδοσιακά διακοσμητικά μοτίβα της αρχαίας, της βυζαντινής και της οθωμανικής εποχής. Μέσα στη σκηνή, ένα βιβλίο σε ένα χαμηλό τραπέζι περιέχει εξιστορήσεις από τους εκτοπισμένους που έχει γνωρίσει η εικαστικός στην Αθήνα τον τελευταίο χρόνο.

*Αγίων Ασωμάτων 22 και Διπύλου 12, 10553 Αθήνα
Πέμπτη-Κυριακή 10 π.μ.-6 μ.μ.*

Νομισματικό Μουσείο Αθηνών

Το μουσείο στεγάζεται σε μια πάλαι ποτέ ιδιωτική κατοικία σχεδιασμένη από τον Ερνέστο Τσίλερ για λογαριασμό του Γερμανού αρχαιολόγου Ερρίκου Σλίμαν. Το εσωτερικό του –ύψιστης πολυτέλειας στον καιρό του– αντανακλά την επιρροή των αρχαιολογικών ανασκαφών της Πομπηίας στην εξέλιξη του νεοκλασικισμού. Ιδρύθηκε το 1834 και είναι ένα από τα παλαιότερα κρατικά μουσεία στην Ελλάδα, επικεντρωμένο στη συλλογή και στη μελέτη του νομίσματος και, κατ’ επέκταση, των οικονομικών συστημάτων.

Ρομάντσο

Το ρομάντσο είναι ένα είδος μυθιστορήματος. Επίσης, ήταν και το όνομα ενός δημοφιλούς εγχώριου περιοδικού το οποίο σε κάθε τεύχος του φιλοξενούσε μυθοπλαστικά αφηγήματα. Το 1956, όταν η τιμή του περιοδικού –το οποίο εκδιδόταν από το 1934– έπεσε από τις έξι στις τρεις δραχμές, η κυκλοφορία του ανερχόταν σε 300.000 τεύχη την εβδομάδα, φτάνοντας σε Έλληνες ανά την υφήλιο και σηματοδοτώντας τις τάσεις στη ζωή της νεοαναδυθείσας μεταπολεμικής μεσαιάς τάξης. Στο κτίριο όπου τυπωνόταν το *Ρομάντσο* σήμερα στεγάζεται το Ρομάντσο: μπαρ, κλαμπ, γκαλερί, χώρος ποικίλων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και παροχής υπηρεσιών σε νεοφυείς επιχειρήσεις (start-ups). Βρίσκεται στην περιοχή του ιστορικού κέντρου της Αθήνας και προς το παρόν δρα ως ορμητήριο για το περιπατητικό μουσικό και ηχητικό πρόγραμμα «Χώρος Ακρόασης», υπό την επιμέλεια του Συμβούλου Ήχου και Μουσικής της documenta 14 Paolo Thorsen-Nagel. Το πρόγραμμα «Χώρος Ακρόασης» παρουσιάζεται και σε άλλους χώρους, συμπεριλαμβανομένου του Μεγάλου Μουσικής, του Ωδείου Αθηνών και επιλεγμένων εξωτερικών χώρων.

*Αναξαγόρα 3-5, 10552 Αθήνα
13 Απριλίου, 21:30 μ.μ. και 22:30 μ.μ.*

ΣΙΝΕΜΑ & ΘΕΑΤΡΑ

Δημοτικό Θέατρο Πειραιά

Το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά αποτελεί υπόδειγμα ελληνικής δημόσιας αρχιτεκτονικής του 19ου αιώνα. Σχεδιάστηκε από τον Ιωάννη Λαζαρίμο και το νεοκλασικό αυτό κτίριο έγινε σημείο συνάντησης της καλλιτεχνικής ζωής της πόλης από το 1895. Έπειτα από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το θέατρο χρησιμοποιήθηκε ως φρουραρχείο· οι αίθουσές του στέγασαν το Εργατικό Κέντρο Πειραιά και άλλα σωματεία. Το 1922, έπειτα από τη Μικρασιατική Καταστροφή, το θέατρο μετατράπηκε σε σχολείο και οι πρόσφυγες χρησιμοποιούσαν τα θεωρεία ως αυτοσχέδιους χώρους διαμονής. Σε αυτόν τον χώρο η Αλεξάνδρα Μπαχτσετζή παρουσιάζει το *Private Song* το οποίο στοχάζεται πάνω στις μεταλλασσόμενες κατασκευές της ταυτότητας του φύλου και της επίδρασής του στο πλαίσιο της ποπ κουλτούρας. Μεγάλη ποικιλία από σωματικές στάσεις αντλούν έμπνευση από τα ρεμπέτικα τραγούδια μέχρι την ποπ μουσική, τον χορό της κοιλιάς, το drag, μέχρι τον μεταμοντέρνο χορό.

Δημοτικός κινηματογράφος «Στέλλα»

Το θερινό σινεμά Στέλλα στην Κυψέλη στέκει σαν άδεια κορνίζα εν μέσω ενός πυκνού αστικού περιβάλλοντος. Έχοντας πάρει το όνομά του από τη δυναμική ηρωίδα που ενσάρκωσε η Μελίνα Μερκούρη στην ταινία *Στέλλα* του 1955, ο ομώνυμος δημοτικός κινηματογράφος ήταν ένας από τους 600, τουλάχιστον, θερινούς κινηματογράφους που λειτουργούσαν στην Αθήνα κατά τη δεκαετία του 1960. Πλέον έχουν απομείνει ελάχιστοι. Εδώ θα προβληθεί το *I Had Nowhere To Go* (Δεν είχαν πού να πάω, 2016) του Douglas Gordon, έργο το οποίο αντλεί από τα ημερολόγια του Jonas Mekas. Στην ταινία του Gordon προβάλλονται ελάχιστες εικόνες· αυτό που γεμίζει την ατμόσφαιρα είναι η φωνή του Mekas καθώς κάνει απολογισμό της καθημερινής του ζωής όταν ήταν νεαρός μετανάστης.

Τενέδου 34, 11361 Αθήνα

20 Μαΐου, 9 π.μ. και 1, 8, 17, 18 Ιουνίου, 15 Ιουλίου, 21:30 μ.μ.

Θέατρο Άτις

Προορισμός του Θεάτρου Άτις, που ιδρύθηκε το 1985 στους Δελφούς από τον Θεόδωρο Τερζόπουλο, είναι η παρουσίαση έργων αρχαίας ελληνικής τραγωδίας. Το θέατρο συνεργάζεται με διεθνή φεστιβάλ και θέατρα ώστε να προσελκύσει το ενδιαφέρον για την τραγωδία και να αναβιώσει τη γνώση για τη φόρμα του. Ο θεατρικός συγγραφέας Γιάννης Κοντραφούρης επιθυμούσε το έργο *Ιοκάστη* (2007), που το ολοκλήρωσε λίγο πριν από τον θάνατό του, να το σκηνοθετήσει και να το ανεβάσει στο θέατρο ο Τερζόπουλος. Το εν λόγω έργο, ένας στοχασμός για τα ανθρώπινα δεινά, χρησιμοποιεί τα όρια του λόγου προκειμένου να κατασκευάσει έναν εφιάλη. Με τα υπολείμματα ενός ένδοξου παρελθόντος στα χέρια της η πρωταγωνίστρια διασαλεύει έναν κόσμο δομημένο πάνω σε ειδεχθή εγκλήματα.

Κινηματογράφος Τριανόν

Ο κινηματογράφος Τριανόν εγκαινίασε τη λειτουργία του με την πρεμιέρα της ελληνικής ταινίας *Ποτέ την Κυριακή* του Ζιλ Ντασέν, τον Αύγουστο του 1960. Ένα πάλαι ποτέ αγαπημένο σημείο συνάντησης, η μετατροπή του από συνοικιακό καφέ και ζαχαροπλαστείο σε σινεμά ήταν δηλωτική της στροφής προς τη μαζική ψυχαγωγία η οποία χαρακτήριζε την εποχή. Ο κινηματογράφος

εξακολουθεί να προβάλλει ταινίες, ωστόσο έχει διευρύνει το πρόγραμμά του παρουσιάζοντας περφόρμανς, συναυλίες και εκδηλώσεις που συνδυάζουν πολλαπλά καλλιτεχνικά πεδία, φροντίζοντας να ικανοποιεί το αυξανόμενο πολυπολιτισμικό κοινό της πόλης. Στις 27 Απριλίου 2017 το Τριανόν φιλοξενεί την παγκόσμια πρεμιέρα της ταινίας της Μαρίνας Γιώτη *Invisible Hands* (Τα αόρατα χέρια), με τη συνοδεία μιας μοναδικής περφόρμανς από τον μουσικό και εθνικομουσικολόγο Alan Bishop και τη μπάντας του, The Invisible Hands from Cairo. Η ταινία της Γιώτη, η οποία εκτυλίσσεται στο διάστημα μεταξύ των δύο κρίσιμων εκλογών που σηματοδότησαν την περίοδο μετά την Αραβική Άνοιξη στην Αίγυπτο –μια περίοδο ανέγγυας ελπίδας και απομυθοποίησης– είναι μια ιλαροτραγωδία με θέμα την πολιτική και την παραγωγή τέχνης σε μια παραγμένη περιοχή.

Ταινιοθήκη της Ελλάδος

Ιδρύθηκε το 1950 και αποτελεί προϊόν του ενθουσιασμού της Ένωσης Κριτικών Κινηματογράφου Αθηνών, ωστόσο τα νευραλγικά μέλη της ένωσης, καλλιτέχνες και συγγραφείς, επισημοποίησαν τις δραστηριότητές τους και εγκαθίδρυσαν αυτόν τον μη κερδοσκοπικό πολιτιστικό θεσμό όπως τον γνωρίζουμε σήμερα κατά τη δεκαετία του '60. Ηγετική μορφή της πρωτοβουλίας υπήρξε η Αγλαΐα Μητροπούλου, της οποίας η στενή συνεργασία και οι δοσοληψίες με τη Γαλλική Ταινιοθήκη έπαιξαν σημαντικό ρόλο στον εμπλουτισμό του αρχείου. Τέτοιου είδους σχέσεις εξακολουθούν να υπάρχουν και η Ταινιοθήκη της Ελλάδος παραμένει αφοσιωμένη στην έρευνα, στη συλλογή, στη διατήρηση και στην προώθηση της διεθνούς κινηματογραφικής κληρονομιάς της Ελλάδας. Έχοντας μακρά παράδοση παρουσίασης, εξέτασης και ανάλυσης ταινιών και άλλων σχετικών αρχείων, η Ταινιοθήκη της Ελλάδος φιλοξενεί στην Αθήνα τις πρεμιέρες και τις ειδικές προβολές έργων κινηματογραφιστών της documenta 14. Επιπλέον, μετά απο συζητήσεις με τη documenta 14 και σε συνεργασία με τη σημαντική επιμελήτρια Camille Blot Wellens αποφασίστηκε η εκ νέου αποκατάσταση της ταινίας *Κοινωνική Σαπίλα* του 1932. Η ανακάλυψη της έγινε το 1989 απο την Αγλαΐα Μητροπούλου και τον Στέλιο Τατασόπουλο. Η ταινία θα ψηφιοποιηθεί στα 2K σε full frame: Θα γίνει αισθητική αποκατάσταση της εικόνας και εργασία στους μεσότιλους.

*Ιερά οδός 48 και Μεγάλου Αλεξάνδρου 134-136, 10435 Αθήνα
11 Απριλίου-11 Ιουλίου, κάθε Τρίτη στις 8 μ.μ. , 22-24 Ιουνίου, τριήμερο προβολών*

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Αρχαία Αγορά – Ωδείο Αγρίππα

Η Αγορά, χώρος συνάθροισης των πολιτών της Αθήνας, ήταν τοποθεσία μεγάλης σημασίας για τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη στην πόλη. Στο κέντρο της αρχαίας αγοράς βρισκόταν το Ωδείο Αγρίππα, ή αλλιώς Αγρίππειο, μια αίθουσα χωρητικότητας 1.000 θεατών. Ήταν διακοσμημένη με ογκώδη αγάλματα Γιγάντων και Τριτώνων τοποθετημένα σε ψηλά βάθρα, των οποίων σήμερα σώζονται μόνο τμήματα: ένας κορμός, μια χειρονομία, ένα σύμβολο. Οι καλλιτέχνες Prinz Gholam θα οικειοποιηθούν αυτές τις αρχαίες μορφές και θα

γράφουν εκ νέου την ιστορία τους εννοώντας μια αλληλουχία κινήσεων η οποία θα διέπει τα γλυπτά και τα δικά τους κορμιά.

Λόφος Φιλοπάππου, Μονοπάτι και Περίπτερο του Πικιώνη

Ο Λόφος Φιλοπάππου, επίσης γνωστός σε πολλούς ως Λόφος Μουσών, πήρε το όνομά του από τον Γάιο Ιούλιο Αντίοχο Επιφανή Φιλόπαππο, ύπατο και διοικητή του Ρωμαίου αυτοκράτορα Αδριανού. Πρόκειται για την περιοχή όπου ο Πλούταρχος τοποθετεί τη μάχη μεταξύ του Θησέα και των Αμαζόνων. Από το 1954 έως το 1957 ο λόφος αναδιαμορφώθηκε από τον αρχιτέκτονα Δημήτρη Πικιώνη σε συνεργασία με τους φοιτητές του και τοπικούς λιθοδόμους. Μαζί αυτοσχεδίασαν βασιζόμενοι στη μορφολογία του χώρου και χωρίς να καταφύγουν σε σχέδια σε χαρτί. Βλάστηση ενδημική της Αττικής εμφανίστηκε και πάλι στην περιοχή, χτίστηκε ένας οικισμός ενώ στρώθηκαν και μονοπάτια με πέτρες οι οποίες διασώθηκαν από κτίρια της περιοχής, τόσο λαϊκά όσο και νεοκλασικά. Το περίπτερο που γειτονεύει με το Ναό του Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη, για παράδειγμα, συνδυάζει τεχνικές οι οποίες παραπέμπουν στα πέτρινα θεμέλια της Ακρόπολης και σε παραδοσιακές ιαπωνικές αισθητικές αρχές. Ο χώρος φιλοξενεί προσωρινά ένα σύνολο μικρών κολάζ έντονων χρωματισμών της Elisabeth Wild, των οποίων τα σουρεαλιστικά τοπία διαταράσσουν την όποια πεπατημένη οπτική λογική. Κοντά τους βρίσκονται οι πίνακες της Vivian Suter, ζωγραφισμένοι στον κρατήρα ηφαιστείου της Νισύρου· ορισμένοι περιέχουν πραγματικά ίχνη του φυσικού περιβάλλοντος – χώμα, μύκητες και θαλασσινό νερό. Αν ανηφορήσουμε ακόμα περισσότερο στο μονοπάτι, συναντούμε άλλο ένα μνημείο λαϊκής αρχιτεκτονικής: μια μαρμάρινη σκηνή, σκαλισμένη με το χέρι από τη Rebecca Belmore, με θέα κατευθείαν στην Ακρόπολη.

Λύκειο του Αριστοτέλη

Ανάμεσα στο Ωδείο Αθηνών και στο Σαρόγλειο Μέγαρο (όπου στεγάζεται η Λέσχη Αξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων) βρίσκονται τα θεμέλια του αρχαίου Λυκείου του Αριστοτέλη, το οποίο ο φιλόσοφος ίδρυσε το 335 π.Χ. εφαρμόζοντας την περιπατητική διδασκαλία. Η αρχαία ελληνική λέξη *περιπατητικός* είναι δηλωτική της θεμελιώδους ιδέας του Αριστοτέλη που εκλάμβανε τη μάθηση ως κίνηση του σώματος σε αρμονία με την κίνηση του νου. Η κίνηση μετουσιώνεται και σε ήχο στην καλλιτεχνική εγκατάσταση των Postcommodity όπως διαμορφώνεται σε αυτόν τον αρχαιολογικό χώρο. Ιστορίες εκδίωξης, αναγκαστικών ταξιδιών και μεταμόρφωσης μεταδίδονται από υψηλής ακρίβειας ηχεία κατασκευασμένα για να χρησιμοποιούνται από τον στρατό (ασχέτως αν χρησιμοποιούνται στον αντίποδα των προδιαγραφών τους). Ορισμένες ιστορίες ακούγονται μέσω τραγουδιών, κάποιες ως αφηγήσεις, άλλες υποδηλώνονται απλώς από τη σιωπή τους.

Ναός Ολυμπίου Διός

Ένας από τους μεγαλύτερους ναούς του αρχαίου κόσμου, ο Ναός του Ολυμπίου Διός, άρχισε να χτίζεται από τον Πεισίστρατο τον Νεότερο το 515 π.Χ. Η ολοκλήρωση της κατασκευής του, ωστόσο, καθυστέρησε περισσότερα από 600 χρόνια. Οι εργασίες συνεχίστηκαν τον 2ο αιώνα μ.Χ. υπό την ηγεμονία του Ρωμαίου αυτοκράτορα Αδριανού. Κατά τη βυζαντινή εποχή τα μάρμαρα του ναού χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή των κοντινών σπιτιών και εκκλησιών της πόλης. Από τους 104 τεράστιους στύλους κορινθιακού ρυθμού

πλέον σώζονται μόνο 16, ένας από τους οποίους κείται στο έδαφος, χτυπημένος από καταιγίδα το 1852, σκορπισμένος σε μια γραμμή συμμετρικών μαρμάρινων σπονδύλων. Ο αρχαιολογικός χώρος θα φιλοξενήσει την περφόρμανς των Prinz Gholam, των οποίων οι κινήσεις σκιαγραφούν γεωμετρικούς σχηματισμούς συνιστώντας μια ανθρώπινη επιγραφή που υπομνηματίζει την αρχιτεκτονική και την παρούσα κατάσταση της.

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ

Διονυσίου Αρεοπαγίτου – Αψίδα του Αδριανού (Διαδρομή)

Κατά μήκος της νότιας πλαγιάς της Ακρόπολης εκτείνεται η Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ο πεζόδρομος που ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του πολιούχου αγίου των Αθηνών. Αν κινούμαστε δυτικά, η οδός ξεκινά από την Πύλη του Αδριανού και οδηγεί στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης και στην Αρχαία Αγορά. Αρχικά χαρτογραφήθηκε το 1857 και επανασχεδιάστηκε από τον Δημήτρη Πικιώνη το 1955. Στις 9 Απριλίου άλογα και ιππείς θα ξεκινήσουν τη *Διαδρομή Αθήνα-Κάσσελ: η μετάβαση του Ερμή (The Athens-Kassel Ride: The Transit of Hermes)*, με πομπή που θα ξεκινήσει από τα μέσα της Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Η πομπή θα τιμήσει τα άλογα και τους ιππείς που θα αναχωρήσουν για το έφιππο ταξίδι των περίπου 3.000 χιλιομέτρων με προορισμό το Κάσσελ, το οποίο θα διαρκέσει γύρω στις 100 μέρες. Αντλώντας έμπνευση από το *Tschiffely's Ride*, το ταξίδι του Ελβετοαργεντινικού ιππέα Aimé Tschiffely από το Μπουένος Άιρες στη Νέα Υόρκη (1925-1928) με τη χρήση δύο αργεντινικών αλόγων Criollo, η *Διαδρομή Αθήνα-Κάσσελ* αποτελεί ιδέα του Ross Birrell και υλοποιείται σε συνεργασία με τον Peter van der Gugten, ιδρυτή του Annual Tschiffely Memorial Ride. Στο ταξίδι θα συμμετάσχουν ο Peter van der Gugten, ο David Wewetzer, ο Zsolt Szabo και η Tina Boche τηρώντας τη Χάρτα του Ρέκεν (Charter of Reken).

Παναθηναϊκό Στάδιο

Το Παναθηναϊκό Στάδιο πρωτοχτίστηκε τον τέταρτο αιώνα π.Χ. επί άρχοντος Λυκούργου στη χαράδρα μεταξύ του Λόφου του Αρδηττού και του ποταμού Ιλισού και ανακατασκευάστηκε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ρωμαίου αυτοκράτορα Αδριανού παίρνοντας τη μορφή πετάλου που γνωρίζουμε σήμερα. Το γήπεδο ανακατασκευάστηκε για άλλη μια φορά το 1896 για τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, χρησιμοποιώντας πεντελικό μάρμαρο, αλλά μένοντας πιστό στις προδιαγραφές του Ρωμαϊκού σχεδίου. Σε αυτόν τον χώρο, κατά τη διάρκεια της τελετής έναρξης, για πρώτη φορά ακούστηκε ο Ολυμπιακός Ύμνος, του οποίου οι στίχοι γράφτηκαν από τον ελληνικό εθνικό ποιητή Κωστή Παλαμά. Θα χρησιμοποιηθεί από τον Pope L.

Βασιλέως Κωνσταντίνου, 11635 Αθήνα

Παραλιακή

Η Cecilia Vicuña θα ολοκληρώσει το αθηναϊκό κεφάλαιο του πρότζεκτ της για την documenta 14 με ένα τελετουργικό ανάθημα στους θαλάσσιους θεούς της αρχαιοελληνικής παράδοσης. Η εν λόγω θυσία συνίσταται στο να προφέρει η Vicuña τα απομεινάρια του κόκκινου χειροποίητου μαλλιού που χρησιμοποίησε στην εγκατάσταση Quiru στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ).

Χους εις χουν, μαλλί εις ύδωρ. Η ακριβής τοποθεσία θα ανακοινωθεί λίγο πριν από την έναρξη της εκδήλωσης.

Πάρκο Ριζάρη

Κοντά στο Πολεμικό Μουσείο μια πράσινη όαση από αποκλειστικά μεσογειακή χλωρίδα δεσπόζει μεταξύ δύο πολυσύχναστων λεωφόρων. Τα φυτά τα κληροδότησε το 1844 ο Γεώργιος Ριζάρης, πρώην μέλος της Φιλικής Εταιρείας, της σημαντικότερης ίσως μυστικής ένωσης που δημιουργήθηκε εν μέσω του αγώνα της Ελλάδας για ανεξαρτησία από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Επιθυμία του Ριζάρη ήταν η δημιουργία ενός κήπου στο κέντρο της πόλης για την αναψυχή της νεολαίας της. Ο David Harding πήρε δύο στίχους από το ποίημα «Cascando» (1936) του Samuel Beckett για να οριοθετήσει τα αυτοσχέδια μονοπάτια του πάρκου: *Εάν εσύ δεν μ' αγαπήσεις δεν θ' αγαπηθώ ποτέ / Εάν εγώ δεν σ' αγαπήσω δε θ' αγαπήσω ποτέ.*

Πεδίον του Άρεως

Το μεγαλύτερο άλσος των Αθηνών, που πήρε το όνομά του από τις στρατιωτικές ασκήσεις επί Όθωνα, σχεδιάστηκε το 1934 προς τιμήν των ηρώων της Επανάστασης (1821-1832). Οι ήρωες αυτοί αναπαρίστανται σε 21 προτομές κατά μήκος της οδού Αγωνιστών του '21. Μετά τα εγκαίνιά του το Πεδίον του Άρεως έγινε ο κύριος χώρος αναψυχής στο κέντρο της πόλης, όπου οι κάτοικοι μαζεύονταν στο καφενείο του, το Green Park. Ακολούθησε σταδιακή παρακμή και η εγκατάλειψη του καφενεείου, ως το 2015, οπότε το καφενείο ξανάνοιξε, αυτή τη φορά από μια καλλιτεχνική κολεκτίβα που πήρε το όνομά του και χρησιμοποίησε τον χώρο για πολιτικές συζητήσεις και παραστάσεις. Είναι ένα από τα σημεία όπου διεξάγεται το *Whispering Campaign* (Εκστρατεία ψιθύρων) του Pore.L.

Πλατεία Αυδή

Πρελούδιο στην αθηναϊκή εκβιομηχάνιση, το μεταξουργείο του Αθανασίου Δουρούτη ήταν το ορόσημο της ομώνυμης εργατικής συνοικίας Μεταξουργείο και έδωσε στην κεντρική πλατεία το όνομα του εργοστασιάρχη (ήταν παλιότερα γνωστή ως Πλατεία Δουρούτη, ενώ σήμερα λέγεται Πλατεία Αυδή). Η γειτονιά παρουσιάζει ακόμα και σήμερα υψηλή συγκέντρωση παραγωγικών μονάδων: μεταλλουργία και ξυλουργία, τυπογραφία και συνεργεία, κάποια εν λειτουργία, άλλα εγκαταλειμμένα. Το κτίριο όπου στεγαζόταν το μεταξουργείο, ένα από τα παλαιότερα νεοκλασικά της πόλης που τώρα στεγάζει τη Δημοτική Πινακοθήκη, κάποτε απασχολούσε περισσότερες γυναίκες απ' ό,τι άντρες, που όμως αμείβονταν με λιγότερο από τον μισό μέσο αντρικό μισθό. Ανταποκρινόμενη σε αυτά τα ιστορικά στοιχεία και στις όχι και τόσο παλιές εργασιακές συνθήκες και ανισότητες, η Sanja Iveković φαντάζεται εκ νέου το μνημείο του Ludwig Mies van der Rohe για τη Rosa Luxemburg και τον Karl Liebknecht σαν δημόσια σκηνή στο Μεταξουργείο για τα δικαιώματα των εργατών, τα δικαιώματα των γυναικών και την ταξική πάλη.

Πλατεία Καραϊσκάκη, Πειραιάς

Η κεντρική πλατεία στο λιμάνι του Πειραιά πήρε το όνομά της από έναν από τους διασημότερους ηγέτες του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1821, τον στρατηγό Γεώργιο Καραϊσκάκη. Η πλατεία έγινε ιδιαίτερα γνωστή το 1922, όταν πολλοί Έλληνες πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία βρήκαν καταφύγιο εκεί. Την

ίδια περίπου εποχή ήταν το καταφύγιο και για πολλούς διάσημους ρεμπέτες, μεταξύ των οποίων και ο σπουδαίος Μάρκος Βαμβακάρης. Τον Ιανουάριο του 1929 η πλατεία καταστράφηκε από μια μεγάλη πυρκαγιά που συνέπεσε με την κρατική απόφαση περί απομάκρυνσης του προσωρινού καταυλισμού. Ο Νέγρος του Μοριά, ο γνωστός Ελληνοαφρικανός ράπερ, θα δώσει μια συναυλία στην Πλατεία Καραϊσκάκη στο πλαίσιο του πρότζεκτ του για την documenta 14 *Black Odyssey* (Μαύρη Οδύσσεια). Η περφόρμανς, βασισμένη στην παράδοση του ρεμπέτικου και στην κληρονομιά του χιπ χοπ, σκιαγραφεί παραλληλισμούς ανάμεσα στις ιστορίες των μεταναστών και στις εκφράσεις της underground μουσικής του παρελθόντος και του παρόντος.

Πλατεία Κοτζιά

Η πλατεία μπροστά από το Δημαρχείο της Αθήνας άλλαξε πολλά ονόματα στην πολυτάραχη ιστορία του ελληνικού κράτους μέχρι να καταλήξει στην τωρινή εκδοχή που αποτίνει φόρο τιμής στον πολιτικό Κωνσταντίνο Κοτζιά. Ο Κοτζιάς διετέλεσε δήμαρχος Αθηναίων μεταξύ 1934 και 1936 και είναι γνωστός για την κατασκευή των προσφυγικών πολυκατοικιών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας προκειμένου να στεγαστούν οι Έλληνες πρόσφυγες από την Τουρκία. Η πλατεία Κοτζιά υπήρξε βασικό σημείο συνάντησης –ανάμεσα στο Δημοτικό Θέατρο, στην Εθνική Τράπεζα και στο κεντρικό ταχυδρομείο–, αλλά έχει πλέον ερημωθεί λόγω της πρόσφατης παρακμής του αθηναϊκού εμπορικού κέντρου. Για την documenta 14 ο Rasheed Araeen παρουσιάζει μια ανοιχτή δομή που λαμβάνει υπόψη την περιβαλλοντική δυναμική της πλατείας και αναζωογονεί τις δραστηριότητές της μέσα από μια χειρονομία φιλοξενίας. Κάτω από μεγάλα αντίσκηνα που αντλούν έμπνευση από το Shamiana (το παραδοσιακό πακιστανικό αντίσκηνο γάμου) αλλά περιέχουν λιγοστά χρώματα και γεωμετρικά σχέδια, ο Araeen καλεί ανθρώπους να καθίσουν όλοι μαζί και να απολαύσουν ένα γεύμα στοχαζόμενοι πιθανά σενάρια κοινωνικής αλλαγής. Το προσφερόμενο φαγητό βασίζεται σε συνταγές από όλη τη Μεσόγειο και παρασκευάζεται επιτόπου από τη Νομαδική Κουζίνα και το Συνεργατικό Καφενείο.

Πλατεία Συντάγματος

Λόγω της στρατηγικής τοποθεσίας της μπροστά από τη Βουλή των Ελλήνων, η κεντρική πλατεία της Αθήνας χρησιμεύει παλαιόθεν ως αφετηρία και τέρμα πολλών συγκεντρώσεων και διαδηλώσεων. Η αρχική της ονομασία ήταν «Πλατεία Ανακτόρων», αλλά μετά την Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, όταν μια στρατιωτική εξέγερση με την υποστήριξη του λαού ανάγκασε τον Όθωνα να παραχωρήσει σύνταγμα, μετονομάστηκε σε Πλατεία Συντάγματος. Έκτοτε, η πλατεία έχει καταληφθεί πάμπολλες φορές από διάφορα κοινωνικά και πολιτικά κινήματα που διαδήλωσαν για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις συνθήκες διαβίωσης. Επιθυμώντας να ξεσκεπάσει τις ιστορικές και πολιτικές πραγματικότητες, τους οικονομικούς δεσμούς και τις κοινωνικές σχέσεις που ενσωματώνονται σε συγκεκριμένους χώρους, ο Ibrahim Mahama διαμορφώνει μια παρέμβαση στην Πλατεία Συντάγματος παίρνοντας σακιά από γιούτα, που κάποτε χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά αγαθών, και αποκαλύπτοντας μέσα από τη διαφορετική τους χρήση τις στιβάδες πολιτικής δράσης που επιτελέστηκαν σε αυτή την πλατεία όλα αυτά τα χρόνια.

9, 16, 30 Μαρτίου και 7 Απριλίου, 11:30-2:30 μ.μ.

Κάθε συνεδρία ραψίματος διαρκεί 3 ώρες.

Πρώτο Νεκροταφείο Αθηνών

Στο Πρώτο Νεκροταφείο Αθηνών, που άνοιξε τις πύλες του το 1837, είναι ενταφιασμένοι υπό τη σκιά πεύκων και κυπαρισσιών κάμποι από τους πλέον εξέχοντες Έλληνες πολιτικούς, συγγραφείς και καλλιτέχνες. Στα ποικίλα μαυσωλεία του συγκαταλέγονται σημαντικά δείγματα νεοκλασικής γλυπτικής, συμπεριλαμβανομένου του μνήματος του Σλίμαν, σε σχέδιο του Ερνέστου Τσίλερ, και το περίφημο γλυπτό *Κοιμωμένη* του Γιαννούλη Χαλεπά. Πρόκειται επίσης για έναν από τους χώρους που θα φιλοξενήσουν το *Whispering Campaign* (Εκστρατεία ψιθύρων) του Ρορ.Λ.

Τοσίτσα 5, Εξάρχεια

Το Κέντρο Εικαστικών Τεχνών ιδρύθηκε από μια ανεξάρτητη ομάδα καλλιτεχνών (Γιάννης Βαλαβανίδης, Κλεοπάτρα Δίγκα, Θύμιος Πανουργιάς, Γιάννης Ψυχοπαίδης), οι οποίοι το διαχειρίζονταν, και ήταν ενεργό από το 1974 ως το 1976 στην οδό Τοσίτσα 5. Από τη δεκαετία του 1980 ο χώρος χρησιμοποιούνταν για εμπορικούς σκοπούς: αρχικά ήταν κατάστημα οπτικοακουστικού εξοπλισμού και στη συνέχεια ξύλινων πατωμάτων. Τα τελευταία τρία χρόνια ο χώρος παρέμεινε κλειστός. Η Γεωργία Σαγρή θα δημιουργήσει εκεί μια αλληλουχία από περφόρμανς και γλυπτικές φόρμες που θα ξεφεύγουν από τα στενά όρια του χώρου και θα εισέρχονται στην πόλη. Οι ίδιες δράσεις θα επιτελούνται ταυτόχρονα στο Κάσελ.

Η είσοδος σε πολλούς εκθεσιακούς χώρους στην Αθήνα είναι ελεύθερη. Ορισμένοι συμβεβλημένοι χώροι χρεώνουν το σύνηθες τίμημα εισόδου τους.